

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 9 stycznia 2012 r.

DL-P-I-071-117/11/11

BM-I-071-484/11/5

P. J. Kwiecień
140 10.01.12
M

Pani

Maria Pańczyk-Pozdziej

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na oświadczenie pana senatora Ryszarda Knosali *w sprawie propozycji zmiany treści art. 43 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz art. 89 Kodeksu wykroczeń w związku z obniżeniem wieku szkolnego*, przekazanego przy piśmie z dnia 18 listopada 2011 r., nr BPS/DSK-043-14/11, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W powołanym na wstępie oświadczeniu zawarta została propozycja przeprowadzenia zmian obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego, tak aby zakaz samodzielnego korzystania z drogi dotyczył dzieci poniżej 6 lat. Uzasadnieniem proponowanych zmian jest – zdaniem Pana Senatora – obniżenie z 7 do 6 lat wieku, z którym wiąże się obowiązek szkolny, jak również niemożność zapewnienia dzieciom w tym wieku przez część rodziców opieki podczas drogi do szkoły. Sytuacja taka naraża rodziców na odpowiedzialność za wykroczenie, co nie powinno mieć miejsca.

Przepisy, które zdaniem Autora oświadczenia powinny ulec zmianie to art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908, z późn. zm.), który stanowi, iż „*Dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat. Nie dotyczy to strefy zamieszkania.*” oraz art. 89 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – *Kodeks wykroczeń* (Dz. U. z 2010 r., Nr 46, poz. 275, z późn. zm.), zgodnie z którym podlega karze ten, kto mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7 dopuszcza przebywania małoletniego na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego.

Wiek z którym wiąże się obowiązek szkolny, o którym mowa w oświadczeniu, został określony w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), zgodnie z którym obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które przed dniem 1 września kończy 6 lat, jeżeli wykazuje psychofizyczną dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej (art. 16 ust. 1). W przypadkach uzasadnionych ważnymi przyczynami rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego może być odroczone, nie dłużej jednak niż o jeden rok (art. 16 ust. 3). Decyzję o wcześniejszym przyjęciu dziecka do szkoły podstawowej lub o odroczeniu obowiązku szkolnego podejmuje właściwy dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii właściwej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Ustawą z dnia 19 marca 2009 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 56, poz. 458, z późn. zm.) wiek dziecka, z którym wiąże się obowiązek szkolny został obniżony i obowiązek ten rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat (art. 1 pkt 19). Wprowadzono również regulację zgodnie z którą na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które przed dniem 1 września kończy 5 lat, jeżeli wykazuje psychofizyczną

dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej (art. 1 pkt 21 lit. a). Przepisy te wejdą w życie z dniem 1 września 2012 r. (art. 26 pkt 4). Zgodnie z art. 12 ust. 1 tej ustawy w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012, na wniosek rodziców obowiązkiem szkolnym może być objęte dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat.

W obowiązującym stanie prawnym osoby rozpoczynające naukę w szkole podstawowej mogą więc być w wieku od 6 do 8 lat. Wiek 6 lat wynika z faktu zgody na wcześniejsze pójście dziecka do szkoły, jak również dotyczy dzieci, które dopiero po dniu 1 września ukończą 7 lat, a przed dniem 1 stycznia roku następnego. W tych właśnie sytuacjach obecnie osoby mające obowiązek opieki lub nadzoru nad tymi małoletnimi, które dopuszczają do przebywania ich na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego, swoim zachowaniem wypełniają znamiona wykroczenia opisanego w art. 89 *Kodeksu wykroczeń*.

Powyższe wskazuje, iż nie można kategorii wiekowej „do lat 7” określonej w przywołanych na wstępie przepisach *ustawy – Prawo o ruchu drogowym* i *Kodeksu wykroczeń* utożsamiać z wiekiem od którego rozpoczyna się obowiązek szkolny. Ponadto, jak słusznie podkreślono w stanowisku Ministerstwa Edukacji Narodowej wyrażonym w trakcie konsultacji przeprowadzonych w niniejszej sprawie, osiągnięcie przez dziecko sześciolatnie dojrzałości w sferze motorycznej, społeczno-emocjonalnej i intelektualnej do podjęcia i realizowania obowiązku szkolnego nie jest tożsame z osiągnięciem przez dziecko sześciolatnie dojrzałości do bezpiecznego samodzielnego poruszania się po drodze publicznej. Zdolność dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej nie ma bezpośredniego przełożenia, ani nie jest oceniana pod kątem zdolności do rozpoznania i oceny przez dziecko niebezpieczeństwa na drodze. Koordynacja wzrokowo-ruchowa, umiejętność analizy i syntezy słuchowej czy orientacja przestrzenna dziecka sześciolatniego, wystarczająca do realizowania podstawy programowej określonej dla klasy pierwszej, jest inna od tej, która jest niezbędna, aby być samodzielnym uczestnikiem ruchu drogowego.

Z kolei jak wskazano w stanowisku Prokuratury Generalnej, jedną z ważniejszych cech psychicznych, mających wyjątkowe znaczenie dla bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym, jest uwaga, a zwłaszcza jej przerzutowość i podzielność. Tymczasem dziecko w wieku wczesnoszkolnym charakteryzuje słaba spostrzegawczość, rozproszona i mimowolna uwaga, niski poziom myślenia przyczynowo-skutkowego, słaba orientacja przestrzenno-czasowa, skłonność do ryzykownych, nieprzemyślanych i żywiołowych decyzji. W wielu wypadkach opóźnienie, bądź niemożliwość szybkiego podejmowania decyzji wynikają z braku analizy i syntezy określonych zjawisk. Nierzadko dochodzi do przeceniania możliwości i umiejętności bezpiecznego uczestnictwa w ruchu poprzez chęć rywalizacji rówieśniczej. W związku z tym dopuszczenie dziecka do samodzielnego i bezpiecznego korzystania z drogi musi wiązać się z osiągnięciem przez nie określonej dojrzałości psychofizycznej oraz oddziaływaniem wychowawczo-dydaktycznym w przedszkolu i pierwszej klasie szkoły podstawowej, skierowanym na wyrobienie i utrwalenie określonych umiejętności z zakresu wychowania komunikacyjnego.

Nadto należy zauważyć, iż przyjmując argumentację zawartą w oświadczeniu należałoby rozważać obniżenie wieku objętego zakazem do 5 lat, bowiem jak już wyżej podniesiono przepisy, które wejdą w życie z dniem 1 września 2012 r. będą umożliwiały rozpoczęcie nauki w szkole podstawowej dzieciom, które ukończyły 5 lat.

Nie można również uznać za uzasadniony argument, iż część rodziców lub opiekunów może nie mieć możliwości zagwarantowania opieki dziecku w wieku 6 lat, które musi dotrzeć do szkoły korzystając z drogi publicznej, co w konsekwencji może narazić ich na odpowiedzialność za popełnienie wykroczenia. Należy bowiem w tym miejscu podkreślić, iż przepisy ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.) odnoszące się do władzy rodzicielskiej (art. 92-112²) zobowiązują do opieki nad dziećmi bez względu na ich wiek oraz przewidują stosowną pomoc w przypadku

braku możliwości wypełniania w pełni władzy rodzicielskiej. Ponadto, jak podkreślono w stanowisku Prokuratury Generalnej, przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do absurdalnej tezy, iż osoby zobowiązane do opieki nad dzieckiem także w innych sytuacjach dla niego niebezpiecznych mogłyby nie zapewnić mu wymaganej prawem opieki.

Należy zaznaczyć, iż przewidziany w art. 43 ust. 1 *ustawy – Prawo o ruchu drogowym* zakaz nie dotyczy strefy zamieszkania oraz dróg przeznaczonych wyłącznie dla pieszych, a więc dotyczy jedynie tych dróg, na których może potencjalnie wystąpić najwyższe zagrożenie. Dodatkowo zakaz ten nie obowiązuje, gdy dziecko poniżej 7 lat pozostaje pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat.

Wypada również wspomnieć o tym, iż ustawodawca w art. 14a ust. 3 *ustawy o systemie oświaty* przewidział, że jeżeli droga dziecka pięcioletniego z domu do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka. Taki też obowiązek został nałożony na gminę, jeżeli droga dziecka z domu do szkoły, w której obwodzie dziecko mieszka, przekracza odległość 3 km – w przypadku uczniów klas I-IV szkół podstawowych oraz 4 km – w przypadku uczniów klas V i VI szkół podstawowych oraz uczniów gimnazjów (art. 17 ust. 3 tej ustawy).

Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione okoliczności, w ocenie Ministra Sprawiedliwości nie zachodzą uzasadnione przyczyny do nowelizacji art. 43 ust. 1 *ustawy – Prawo o ruchu drogowym* i art. 89 *Kodeksu wykroczeń* w kierunku wskazanym w oświadczeniu, a pozostawienie tych przepisów w obecnym brzmieniu służy efektywnej ochronie dziecka przed zagrożeniami związanymi z przemieszczaniem się po drogach publicznych.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Królikowski
Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU

2 pomoniera,